

■ ELENA
DELEANU

Accesul maselor la cultură

La 30 decembrie 1947, poporul român își însemna în istorie unul dintre momentele cruciale: Instaurarea Republicii, act ce încununa luptele justițiare, acerbe și îndelungate, desfășurate cu statornic spirit revoluționar de către clasa muncitoare, sub conducerea partidului comunist. Găsindu-și expresie pe multiple planuri, aceste lupte își dovediseră necesitatea și eficacitatea și în domeniul ideologiei, impunând, printre altele, un nou mod de abordare a problemelor culturii și artei, în concordanță cu voința maselor populare. Iar crearea, în 1946, a unui teatru muncitoresc (cum se numea, atunci, Teatrul Giulești) era unul dintre primele efecte practice ale acestui nou mod de a înțelege funcția politică a artei.

În planul concret al vieții culturale, faptul era fără precedent; era una dintre cele mai frapante forme de democratizare a artei, de scoatere a ei de sub obrocul de castă. Accesul maselor la cultură devenea fapt. Miracolul nu se petrecea „în centru”, „pe bulevard”, ci în inima unui cartier cu tradiție muncitorească, undeva, la „periferia” de atunci a Capitalei, departe de snobismul și de estetismul înghețat al „elitelor”. Se ridicau zorile unei adevărate revoluții în cultură. Actul de la 30 decembrie 1947 avea să o legitimizeze, să o legitimizeze, să o generalizeze.

„Artă pentru popor” era formula care concentra, entuziast, spiritul și elanul acelor zile.

Spiritul acestui îndemn a definit, de la bun început, programul ideologic și estetic al Teatrului Giulești. El s-a dorit și a încercat întotdeauna să fie un *teatru popular*, în sensul cel mai nobil al cuvântului; un teatru accesibil, dar, în același timp, un teatru cu ferme exigențe artistice. S-a pornit de la principiul că educația — scopul primordial și final al eforturilor noastre — nu se poate face decât prin angajarea continuă și necondiționată pe drumul spre desăvârși-

rea expresiei. Insuccesele erau și ele inerente. Dar mai importante au fost împlinirile, care au făcut să dispară complet (și nu numai geografic) adjectivul „periferic”, din asociația de idei cu Teatrul Giulești. Ele explică nu numai calitatea, unanim apreciată, a altor spectacole giuleștene, dar și faptul că, nu o dată, Teatrul Giulești s-a situat în avangarda mișcării teatrale românești. Ele explică consacrarea pe care au dobândit-o, pe scena din Giulești, atîția actori, regizori, scenografi, care sînt astăzi în centrul efervescenței artistice din țară. Explică și succesele de peste hotare (în U.R.S.S., Italia, Polonia, Danemarca, Elveția), pe care le-au repercutat spectacolele giuleștene. Explică, în sfîrșit, premiile — individuale sau colective — care s-au adunat, în decursul anilor, în arhiva teatrului, culminînd cu ultimele: cele patru distincții acordate unui spectacol, în prima ediție a Festivalului național „Cîntarea României”.

Noul teatru și-a propus, în primul rînd, un repertoriu care să vină în întîmpinarea cerințelor unui public cu totul nou, care, în multe cazuri, nu avusese încă nici un contact cu teatrul, cu arta, în general. În schimb, acest public, avid de frumos și de adevăr și disponibil pentru o continuă cizelare a gustului, avea imensul avantaj al unei generozități nealterate; el nu fusese atins de morbul „distincției”, al blazării și al cinismului. Piesele care i se prezentau în acest nou teatru trebuiau să răspundă unui dublu comandament (devenit, între timp, principiul esențial al culturii socialiste): de formare a unei noi conștiințe și de satisfacere a nevoilor estetice firești existenței umane.

Scepticii, și nu numai ei, au privit aceste începuturi cu neîncredere. Spectatorii, însă, le-au întîmpinat cu entuziasm. Bilanțul de azi o probează cu claritate: o medie de 140.000 de spectatori anual (peste 4.300.000 de spectatori, pînă la această dată) au asis-

stat la cele peste 9.600 de reprezentații, cu 176 de premiere. În fiecare an, deci, un public nou, numeros decât întreaga populație a orașului Ploiești a urmărit reprezentațiile acestui teatru, care nu a fost deloc „de periferie”, nici în ceea ce privește selecția lucrărilor aduse în scenă, nici în ceea ce privește calitatea montării lor. Căci autorii jucați acoperă arile cele mai importante ale dramaturgiei universale — de la începuturile teatrului românesc, până la contemporanii noștri (solicitați cu precădere): de la tragedia antică, până la capodoperele literaturii moderne, trecând prin marile școli teatrale ale istoriei culturii — Shakespeare, Molière, Cehov, Pirandello, Brecht etc. Și e de remarcat că, dacă peste 50% dintre premiere au fost cu piese românești — dovedind, prin aceasta, din partea teatrului, o opțiune repertorială semnificativă — și publicul a răspuns prompt acestor preferințe: o dovedește proporția de 70% spectatori veniți să urmărească piesele românești (al căror indice de programare e echivalent). Și, nu o dată, aceiași spectatori erau și martorii unor acțiuni de pionierat în valorificarea moștenirii noastre literare; căci această scenă giuleșteană a fost printre cele dintâi care a rejucat lucrările antebelice ale lui Victor Eftimiu, Tudor Mușatescu, V. I. Popa, Mircea Ștefănescu și ale altora.

Distanța parcursă din 1946 nu reprezintă doar echivalentul a treizeci și unu de ani; pe planul diferențelor structurale și calitative, ea este cu mult mai mare. Astăzi, Teatrul Giulești nu mai este doar al cartierului Giulești (complet deosebit, și din punct de vedere edilitar, de structura lui urbană și socială de odinioară); nu e nici doar un teatru al Bucureștiului; este

un teatru al întregii țări. Turneele pe care le întreprinde cu regularitate — nu numai în centrele cu tradiție culturală, ci și în mai toate orașele, care s-au înnoit și s-au dezvoltat vertiginos în anii Republicii, în satele pentru care, altădată, teatrul era de neimaginat — l-au făcut cunoscut și apreciat. Pentru că Teatrul Giulești nu și-a așteptat niciodată spectatorii; el s-a îndreptat tot timpul spre ei, încercând cele mai diverse formule de stabilire a noi contacte cu masele largi: prin spectacole susținute direct la locul de muncă, în uzine și în școli, realizate împreună cu artiștii amatori, prin întâlniri cu spectatorii, prin spectacole mobile, gen „brigadă artistică”, deplasate operativ în cele mai neașteptate puncte de pe harta orașului, oriunde nevoia de artă, de frumos, reclama prezența actorilor noștri.

Teatrul Giulești a crescut și s-a maturizat, în acești ani de înflorire a Republicii. Renovat în 1968, Teatrul Giulești a inaugurat, în același an, o nouă sală (Studio 74), destinată experimentării unor modalități de expresie teatrală. Din 1976, din dorința de a comunica mai ușor cu foarte numerosul public al noilor cartiere, răspândite în jurul Bucureștilor de odinioară, Teatrul Giulești a repus în circulație culturală un vechi așezămint teatral, sala „Majestic”. Colectivul, reinnoit, în permanență, în toate sectoarele sale, permite astăzi abordarea oricărui repertoriu, realizarea celor mai îndrăznețe idei artistice. Situația actuală a Teatrului Giulești demonstrează explicit justetea actului de acum treizeci de ani, caracterul lucid, dar și vizionar, al politicii Partidului Comunist Român.

